

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

24 octombrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată în componența:

președinte

judecători

Țurcan Anatolie

Talpă Boris

Daguța Sergiu

Eremciuc Ghenadie

Malanciuc Ion

a judecat, fără citarea părților, recursurile declarate, împotriva deciziei Colegiului Judiciar al Curții de Apel Comrat din 21 februarie 2022, de către reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Radu Gheorghe și inculpatul

Constantinov Valentin Xxxxx, *născut la xxxxx, domiciliat în xxxxx.*

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 15.10.2018 – 10.09.2021;

Instanța de apel: 07.10.2021 – 21.02.2022;

Instanța de recurs: 13.06.2022 – 24.10.2023.

Asupra recursurilor declarate, completul de judecată

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Comrat, sediul Central, din 10 septembrie 2021, Constantinov Valentin a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 42 alin. (3), art. 42 alin. (2), art. 244 alin. (1) Cod penal la amendă în mărime de 2500 (două mii cinci sute) unități convenționale, echivalentul a 125 000 lei, fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a se ocupa de o anumită activitate.

Contestația depusă împotriva ordonanței adjunctului procurorului-șef din cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, din 02 iulie 2018 a fost respinsă ca neîntemeiată.

A fost admisă parțial acțiunea civilă, dispunându-se încasarea din contul lui Constantinov Valentin în beneficiul Serviciului Fiscal de Stat suma de 415 726 lei, cu titlu de prejudiciu material.

În rest au fost respinse celorlalte cerințe ale părții civile.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, Constantinov Valentin, fiind de la 06 noiembrie 2008 pînă la 27 aprilie 2017 directorul întreprinderii „Con-Socnei” SRL, înregistrate pe adresa: UTA Găgăuzia, or. Ceadâr-Lunga. str. Lenin 9b, acționînd cu intenție și cunoscînd cu certitudine despre faptul că, Filiala din Comrat BC „Moldindconbank” SA, la 14 decembrie

2016, acționând din numele întreprinderii „Con-Socnei” SRL, a încheiat actul juridic de vânzare a bunurilor imobile cu 1 000 000 lei, care se află în ipoteca băncii și aparține „Con-Socnei” SRL, și anume: terenul cu numărul cadastral xxxxx și construcția comercială cu numărul cadastral xxxxx, amplasate pe adresa: or. Ceadâr-Lunga, str. Lenin 9b, întreprinderii „Kolfilgres” SRL, în scopul evaziunii fiscale a întreprinderii „Con-Socnei” SRL conduse de el, a organizat introducerea și a introdus prin intermediul contabilului-șef al întreprinderii în declarația privind taxa pe valoare adăugată (în continuare – TVA), pentru decembrie 2016, date denaturate, fără a reflecta actul juridic mai sus indicat (în 1 000 000 lei) și TVA, care urmează a fi calculat pentru încheierea acestuia, în mărime de 166 667 lei, și TVA, calculat din diferența dintre prețul de vânzare a acestor bunuri imobile și valoarea lor de bilanț (diferența – 1 260 311 lei) – în mărime de 252 062 lei, prin care fapt, a tăinuit obiectele impozabile, eschivându-se de plata taxei pe valoarea adăugată în sumă totală de 418 729 lei.

În rezultatul acțiunilor intenționate ale lui Constantinov Valentin Dmitrii, întreprinderea „Con-Socnei” SRL, ținând cont de trecerea în cont pe TVA, pe care o avea întreprinderea în decembrie 2016 și care constituia 3 023 lei, a cauzat bugetului de stat, prin neachitarea taxei pe valoare adăugată, prejudiciul material în sumă de 415 726 lei.

Suma indicată a taxei pentru anul fiscal constituie 82,32 a salariilor medii lunare pe economie – în mărime de 5 050 lei, prognozate pentru anul 2016, stabilite prin hotărârea de Guvern nr. 879 din 23.12.2015, în vigoare la momentul comiterii faptei (415 726 lei/5050 lei).

În drept, aceste acțiuni ale lui Constantinov Valentin au fost încadrate de către prima instanță în baza art. 42 alin. (3), art. 42 alin. (2), art. 244 alin. (1) Cod penal – *organizarea și săvârșirea evaziunii fiscale a întreprinderii prin includerea intenționată în documentele fiscale a unor date vădit denaturate despre venituri, care nu au la bază operațiuni reale și prin tăinuirea intenționată a unor obiecte impozabile, dacă suma cumulativă a impozitului unui an fiscal depășește 50 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.*

3. Nefiind de acord cu sentința, apeluri, în termen, au declarat reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Pușcuța Serghei și inculpatul Constantinov Valentin.

3.1. Reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Pușcuța Serghei în apelul declarat a indicat că nu este de acord cu soluționarea acțiunii civile și că sunt întrunite toate condițiile necesare privind admiterea acțiunii civile reieșind din faptul că:

- există legătură de cauzalitate între infracțiunea săvârșită și prejudiciul cauzat de către inculpat, care este persoana împuternicită cu funcții de conducere a SRL „Con-Socnei” și care nu a declarat și nu a achitat obligațiile fiscale în perioada anilor 2013-2017 în sumă totală de 1 226 857,86lei;

- prejudiciul este cert, certitudinea cauzării prejudiciului rezultând din faptul că, calcularea acestuia a fost stabilit în cadrul unui control fiscal, efectuat de către un organ de control în ordinea stabilită de lege;

- prejudiciul cauzat prin infracțiuni nu a fost reparat, or în cadrul procesului penal nu au fost prezentate probe privind achitarea acestuia. Mai mult, sumele obligațiilor fiscale calculate în baza Deciziei Serviciului Fiscal de Stat nr. 416/69 din 15 iunie 2017 nu au fost achitate nici de către SRL „Con-Socnei”.

Respectiv, eschivarea de la achitarea obligațiilor fiscale în sumă totală de 1 226 857,86 lei, constituite din: plăți de bază la impozite, taxe și prime – 526 661,57 lei (157,75 lei – impozitul pe venit reținut din salariu, 526 415 lei – taxa pe valoare adăugată, 88,82 lei – prime de asigurare obligatorie de asistență medicală), penalități – 34472,35 lei, amenzi – 665 723,94 lei, creează o premisă reală de amenințare a securității statului or, securitatea economică este o componentă esențială a securității naționale per ansamblu, respectiv, scopul pedepsei nu poate fi atins prin aplicarea față de inculpat a unei pedepse pentru fapta incriminată tară încasarea efectivă a prejudiciului cauzat prin infracțiune statului.

Totodată, în corespundere cu pct. 6) al art. 129 Cod fiscal, obligație fiscală constituie obligație a contribuabilului de a plăti la buget o anumită sumă ca impozit, taxă, prime de asigurare obligatorie de asistență medicală și contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii stabilite în cotă procentuală, majorare de întârziere (penalitate) și/sau amendă.

Drept urmare, a solicitat casarea sentinței în latura civilă și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie dispusă încasarea din contul inculpatului în beneficiul statului suma de 1 226 857, 86 lei cu titlu de prejudiciu material.

3.2. Inculpatul prin apelul declarat a solicitat casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie achitat de învinuirea adusă în baza art. 42 alin. (3), art. 42 alin. (2), art. 244 alin. (1) Cod penal pe motiv că nu există fapta infracțională.

În motivarea apelului, titularul a indicat că acuzarea nu a prezentat probe ce ar confirma existența faptei infracționale, iar cele statuate de prima instanță contravin materialelor cauzei. Mai mult, nu sânt temeuri de a crede declarațiilor martorilor acuzării, deoarece acestea nu sânt consecutive și nu corelează cu celelalte probe.

De asemenea acestea nu corespund circumstanțelor factologice ale cauzei și între declarațiile martorilor, pe de o parte, și declarațiile inculpatului, pe de altă parte, apar divergențe de neînlăturat.

Astfel, toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, potrivit Codului de procedură penală, se interpretează în favoarea bănuitului, învinuitului, inculpatului.

4. Prin decizia Colegiului Judiciar al Curții de Apel Comrat din 21 februarie 2022 au fost respinse ca nefondate apelurile și menținută sentința fără modificări.

4.1. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a indicat că cele incriminate lui Constantinov Valentin și-au găsit confirmare pe deplin și că vinovăția acestuia și-a găsit confirmare prin probe pertinente, concludente, veridice și utile, care coroborează și se completează între ele.

Cu referire la apelul inculpatului, instanța de apel a reținut că acesta este nefondat deoarece apelantul nu a prezentat nici un temei care să permită casarea sentinței.

Astfel, potrivit art. 8 alin. (2) lit. e) Cod fiscal (*în redacția Legii, în vigoare în perioada, indicată în rechizitoriu*), contribuabilul este obligat să achite la buget, la timp și integral, ținând cont de prevederile art. 7 alin. (5), sumele calculate ale impozitelor și taxelor, asigurând exactitatea și veridicitatea dărilor de seamă fiscale prezentate.

În conformitate cu art. 115 alin. (1) Cod fiscal (*în redacția Legii, în vigoare în perioada, indicată în rechizitoriu*), fiecare subiect impozabil, specificat la art. 94 lit. a) și/sau lit. c), este obligat să prezinte declarația privind TVA pentru fiecare perioadă fiscală. Declarația se întocmește pe un formular oficial, care este prezentat la organul fiscal nu mai târziu de data de 25 a lunii care urmează după încheierea perioadei fiscale.

Potrivit art. 114 alin. (1) Codul fiscal (*în redacția Legii, în vigoare în perioada, indicată în rechizitoriu*), perioada fiscală privind TVA constituie o lună calendaristică, începând cu prima zi a lunii.

După cum rezultă din materialele dosarului, responsabil pentru activitatea financiar-economică a întreprinderii SRL „Con-Socnei”, precum și pentru veridicitatea informației, care urmează a fi evaluată în mod obligatoriu și declarată organului fiscal, în perioada, indicată în rechizitoriu, este Constantinov Valentin, ca administrator al SRL „Con-Socnei”.

Potrivit extrasului din registrul persoanelor juridice, administratorul SRL „Con-Socnei”, în perioada săvârșirii faptelor descrise în rechizitoriu, este anume Constantinov Valentin (vol. I, f.d. 77).

După cum s-a constatat de prima instanță, între SRL „Con-Socnei” și BC „Moldindconbank” SA au fost înregistrate contractul de credit nr. 312 din 15 iunie 2010 în mărime de 750 000 lei precum și nr. 325 din 04 noiembrie 2010 în mărime de 350 000 lei.

În calitate de garanții la contractele de credit mai sus indicate, întreprinderea SRL „Con-Socnei” a ipotecat BC „Moldindconbank” SA bunurile imobile (terenul cu suprafața 0,0235 ha, număr cadastral xxxxx și construcția comercială cu suprafața 234,4 m.p., număr cadastral xxxxx) amplasate în mun. Ceadâr-Lunga str. Lenin nr. 9b).

La 07 mai 2013, inculpatul Constantinov Valentin, fiind director al SRL „Con-Socnei” s-a adresat cu cerere BC „Moldindconbank” SA, Filiala Comrat, nr. de intrare 362 din 07.05.2013, înștiințând banca despre imposibilitatea stingerii creanței și a exprimat acord benevol la transmiterea bunurilor ipotocate în posesia băncii (vol. I, f.d. 99).

În temeiul cererii indicate, între BC „Moldinconbank” SA și SRL „Con-Socnei”, la 20 mai 2013, a fost încheiat acordul de transmitere benevolă a bunurilor ipotocate în posesia băncii, acesta fiind autentificat notarial. Ulterior, la 03 iunie 2013, bunurile menționate au fost înregistrate în Registrul bunurilor imobile (vol. I, f.d. 100-101).

Cu toate că bunurile imobile ipotocate au fost transmise de către inculpat în posesia băncii, până la momentul vânzării/scoaterii de pe balanță a acestora, contribuabilul de TVA asupra bunurilor imobile continua să rămână persoana juridică SRL „Con-Socnei”, respectiv, întreprinderea avea obligații nu doar față de bancă, ci și față de bugetul național.

La fel, s-a menționat că, banca a înștiințat inculpatul cu privire la încercările întreprinse în scopul vânzării bunurilor ipotecate, cu stingerea ulterioară a datoriei întreprinderii pe contractele de credit, precum și cu privire la prețul tranzacției planificate, despre care fapt certifică înștiințările Filialei Comrat a BC „Moldindconbank” SA, nr. de ieșire 729 din 30 octombrie 2015 și nr. de ieșire 01-04/1527 din 16 noiembrie 2016, prin care banca a înștiințat debitorul SRL „Con-Socnei” cu privire la intenția sa de a vinde bunurile imobile (vol. I, f.d. 94-95).

Prin urmare, inculpatul cunoștea despre actul juridic de cumpărare-vânzare, încheiat între BC „Moldindconbank” SA și SRL „Kolfilgres” la 16 decembrie 2016, în temeiul căruia BC „Moldindconbank” SA, în calitate de vânzător, acționând din numele proprietarului SRL „Con-Socnei”, acționând în baza acordului de transmitere benevolă în folosință a bunurilor ipotecate pentru vânzarea ulterioară, a vândut SRL „Kolfilgres”, în calitate de cumpărător, bunurile imobile: terenul cu suprafața 0,0235 ha și construcția comercială cu suprafața 234,4 m.p., amplasate în mun. Ceadâr-Lunga, str. Lenin 9b.

De asemenea, acest fapt se confirmă și prin actele și raportul organului fiscal, cât și prin declarațiile martorilor Comissarov R., Chirilova N., Stamov E., Dmitrioglo V., Cadîn G., Cadîn S., nefiind constatate temeuri de incriminare pe nedrept sau calomniere.

Pe lângă aceasta, faptul că inculpatul cunoștea cu certitudine despre încheierea contractului de cumpărare-vânzare a bunurilor imobile ipotecate, între compania SRL „Kolfilgres” și BC „Moldindconbank” SA certifică și faptul că, recepționând înștiințarea Filialei Comrat a BC „Moldindconbank” SA, cu nr. 01-04/1527 din 16 noiembrie 2016 (vol. I, f.d. 95), Constantinov Valentin nu a expus pretenții băncii, respectiv, a fost de acord cu vânzarea la prețul declarat și înțelegea că îi rămîne obligații nestinse față de bancă.

Mai mult ca atât, contractul de vânzare-cumpărare a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile, cu radierea informației cu privire la existența drepturilor băncii asupra bunurilor imobile, inculpatul având acces liber la informația dată.

Totodată, la 05 aprilie 2017, Constantinov Valentin, în calitate de director al SRL „Con-Socnei”, a depus la Curtea de Apel Comrat cerere de chemare în judecată cu privire la intentarea procesului de insolabilitate a întreprinderii SRL „Con-Socnei” (dosar nr. 2i-13/2017). La cererea de chemare în judecată indicată, acesta a anexat certificatul nr. 01-04/1644 din 22 decembrie 2016 eliberat de BC „Moldindconbank” SA potrivit căruia, banca confirmă stingerea datoriei SRL „Con-Socnei”, rezultată din contractul de credit din 04 noiembrie 2010, în urma vinderii de către bancă a bunurilor imobile ipotecate (act juridic încheiat).

Cele expuse mai sus, coroborează cu declarațiile martorului Dmitrioglo V., care a explicat că, în calitate de conducător al Filialei Comrat BC „Moldindconbank” SA, a înmânat inculpatului certificatul nr. 01-04/1644 din 22 decembrie 2016.

Astfel, faptul că inculpatul dispunea de acest certificat atestă că Constantinov Valentin a fost înștiințat despre operația încheiată de înstrăinare a bunurilor imobile atunci când a avut loc această înstrăinare, însă, în termenul stabilit de lege, nu a îndeplinit cerințele legislației fiscale, nu a reflectat informația cu privire la operația

încheiată de înstrăinare a bunurilor imobile în darea de seamă fiscală pentru perioada corespunzătoare.

Prin urmare, fiind înștiințat despre actul juridic încheiat de înstrăinare a bunurilor imobile, inculpatul a organizat introducerea și a introdus prin intermediul contabilului-șef al întreprinderii în declarația privind TVA, pentru decembrie 2016, date denaturate, fără a-l reflecta tăinuind obiectele impozabile și eschivându-se de plata TVA, cauzând statului un prejudiciu material în sumă de 415 726 lei.

În continuare, cu referire la pedeapsa stabilită lui Constantinov Valentin, instanța de apel a conchis că aceasta a fost corect individualizată, fiind dată deplină eficiență: gravității faptei, care se atribuie la categoria celor mai puțin grave; personalității inculpatului, care nu este cunoscut cu antecedente penale; comportamentului acestuia în timpul și după comiterea infracțiunii; lipsei circumstanțelor atenuante ori agravante.

Așadar, restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane, în cazul lui Constantinov Valentin vor fi atinse prin pedeapsa cu amendă în mărime de 2500 unități convenționale, fără privarea dreptului de a ocupa anumite funcții și de a exercita o anumită activitate.

La fel, instanța de apel a conchis că prima instanță în temei legal a concluzionat la netemeinicia plângerii depuse în ordinea art. 313 Cod de procedură penală, or lipsesc temeuri de drept ce ar duce la anularea ordonanțelor adoptate în privința lui Constantinov Valentin.

Referitor la acțiunea civilă, instanța de apel a menționat că sentința, în această parte este legală și întemeiată, iar argumentele apelantului Serviciului Fiscal de Stat cu privire la încasarea din contul lui Constantinov Valentin în beneficiul statului a sumei de 1 226 857,86 lei cu titlu de prejudiciu material sânt neîntemeiate, or potrivit învinuirii aduse inculpatul, prin acțiuni infracționale, a cauzat un prejudiciu material în mărime de 415 726 lei, respectiv această suma indicată și urmează a fi încasată.

În ceea ce privește încasarea sumei rămase, aceasta nu poate fi pusă pe seama inculpatului, deoarece nu au fost prezentate probe a cauzării prejudiciului material indicat prin acțiunile inculpatului.

5. Împotriva deciziei, recurs, în termen, declară inculpatul Constantinov Valentin și reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Radu Gheorghe.

5.1. Inculpatul Constantinov Valentin în recursul declarat invocă motive similare apelului (*a se vedea pct. 3.1. a prezentei hotărâri*) și, făcând referire la prezența erorilor prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) și 12) Cod de procedură penală (*în redacția Legii cu modificările ulterioare până la 01 septembrie 2023*) solicită casarea deciziei, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri prin care să fie achitat pe motiv că lipsesc elementele infracțiunii.

5.2. Reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Radu Gheorghe în recursul declarat invocă motive similare apelului (*a se vedea pct. 3.2. a prezentei hotărâri*) și solicită casarea deciziei în latura civilă, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri prin care să fie dispus încasarea din contul lui Constantinov Valentin în beneficiul statului suma de 1 226 857, 86 lei cu titlu de prejudiciu material prin infracțiune.

6. Referință depun inculpatul Constantinov Valentin și reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Lupașco Taisia.

Inculpatul pledează pentru inadmisibilitatea recursului depus de către reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Radu Gheorghe, iar reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Lupașco Taisia – pentru inadmisibilitatea recursului inculpatului.

7. Titularii recursurilor s-au conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală au depus cererile în termen.

8. Judecând recursurile în baza materialelor din dosar, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursurile urmează a fi admise, cu casarea totală a deciziei instanței de apel și dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel.

Cu titlu preliminar, completul de judecată menționează că din interpretarea art. XI alin. (3) Legea nr. 246 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție), din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023 rezultă că *recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului*, procedura de judecare urmând a fi efectuată conform noilor modificări introduse în prevederile Codului de procedură penală, în vigoare din 01 septembrie 2023.

În cazul din speță, recurenții au depus recursuri până la 01 septembrie 2023, astfel că acestea se judecă în temeiurile în vigoare la data depunerii lor.

În continuare, completul de judecată, pornind de la faptul că instanța de recurs este obligată de a rectifica eroarea de procedură comisă de instanțele ierarhic inferioare, în caz contrar, art. 6 CoEDO este încălcat, or se afectează echitatea procedurii (hotărârea *Leoni versus Italia*), stabilește că speței îi sunt incidente prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală (*modificat prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023*) potrivit cărora, judecând recursul, instanța îl admite, casează integral hotărârea atacată și dispune rejudecarea de către instanța de apel în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs.

Pentru a hotărî astfel, completul de judecată menționează că soluția enunțată supra, intervine în situația în care se constată că recursul este întemeiat legal, descriind erorile judiciare admise de prima instanță și cea de apel (art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală).

Astfel, obiectul de studiu a instanței de recurs se limitează la chestiuni de drept, rațiunea și finalitatea exercitării recursului constând în înlăturarea erorilor admise la etapa precedentă de judecare a cauzei, cum ar fi: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant, dacă există circumstanțe atenuante și agravante, dacă probele corect au fost apreciate, în ansamblu, prin prisma art. 101 Cod de procedură penală (*chestiuni de fapt*) și dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual sau penal, au fost corect aplicate (*chestiunile de drept*),

adică hotărârea este întemeiată în fapt și drept precum și cuprinde argumente asupra cerințelor părților.

Cu referire la recursul declarat de către inculpatul Constantinov Valentin, completul de judecată statuează că titularul solicită casarea totală a hotărârilor și invocă prezența erorilor judiciare prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală (*în redacția Legii cu modificările ulterioare până la 01 septembrie 2023*) – instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței, art. 427 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală (*în redacția Legii cu modificările ulterioare până la 01 septembrie 2023*) – nu au fost întrunite elementele infracțiunii și art. 427 alin. (1) 12) Cod de procedură penală (*în redacția Legii cu modificările ulterioare până la 01 septembrie 2023*) – faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

În speță, aceste erori și-au găsit confirmare și completul de judecată atestă că, apelul reprezintă cel de-al doilea grad de jurisdicție penală al fondului cauzei, care, fiind o cale de atac de reformare a hotărârii primei instanțe, presupune o continuare a judecării în vederea adoptării și pronunțării unei decizii legale, întemeiate și motivate, urmând a aplica efectul devolutiv, în conformitate cu care *instanța de apel este obligată ca, în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, să examineze aspectele de fapt și de drept ale cauzei, însă fără a înrăutăți situația apelantului* (art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală).

În continuare, completul de judecată menționează că, la întocmirea unei hotărâri, instanța trebuie să se conducă de cerințele art. 384 alin. (3), art. 394 Cod de procedură penală și să soluționeze toate chestiunile prevăzute în art. 385, art. și 397 art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală.

La caz, cele enunțate supra nu au fost îndeplinite în totalitate și erorile de drept admise la etapa urmăririi penale au fost preluate de către prima instanță și respectiv instanța de apel, hotărârile de judecată fiind netemeinice.

În sensul celor statuate, completul de judecată reține că, potrivit Codului de procedură penală, persoana are dreptul să știe pentru ce faptă este învinuit, adică să fie informat asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa, în caz contrar, aceasta este lipsită de dreptul de a-și asigura posibilitatea pregătirii și exercitării apărării, fiind afectate grav principiile unui proces echitabil, garantat de art. 6 CoEDO.

Concomitent, art. 6 § 3 lit. a) CoEDO recunoaște acuzatului dreptul de a fi informat nu numai cu privire la „cauza” acuzației, adică faptele materiale de care este învinuit și pe care se bazează acuzația, dar și la „natura” acuzației, adică încadrarea juridică a faptelor în cauză.

În jurisprudența sa, CtEDO a arătat că dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauza acuzației trebuie să fie analizat în lumina dreptului acuzatului de a-și pregăti apărarea, iar actul de acuzare joacă un rol hotărâtor în trimiterea în judecată a cauzei penale: de la comunicarea acuzațiilor, persoana învinuită este oficial înștiințată în scris cu privire la baza juridică și factuală a acuzațiilor care i se aduc (*hotărârile Dallos versus Ungaria și Kamasinski versus Austria*).

Prin urmare, o informare precisă și completă cu privire la învinuirea adusă unei persoane, și, deci, cu privire la încadrarea juridică pe care instanța o poate reține împotriva sa, este o condiție esențială a echității procedurii (*hotărârea Pélissier și Sassi versus Franța și Adrian Constantin versus România*). Mai mult, de claritatea celor expuse în ordonanța de punere sub învinuire este legat și dreptul învinuitului la apărare – ca element indispensabil al protecției persoanei împotriva arbitrarului.

La caz, potrivit ordonanței de modificare a învinuirii din 08 iulie 2021, Constantinov Valentin, în calitate de director al SRL „Con-Socnei”, cunoscând despre tranzacția de vânzare-cumpărare a bunurilor imobile (terenul și construcția comercială) la prețul de 1 000 000 lei, efectuată la 14 decembrie 2016 de către BC „Moldindconbank” SA, Filiala Comrat și SRL „Kolfilgres”, a organizat introducerea și a introdus date denaturate în declarația privind TVA, pentru decembrie 2016, dând indicații în acest sens contabilului-șef al SRL „Con-Socnei” și cauzând bugetului de stat, prin neachitarea taxei pe valoare adăugată, prejudiciul material în sumă totală de 415 726 lei (82,32 salarii medii lunare pe economie prognozate pentru anul 2016 (82,32x 5050 lei).

În drept, Constantinov Valentin se învinuiește că a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 42 alin. (3), art. 42 alin. (2), art. 244 alin. (1) Cod penal, fără a descrie dispoziția normei de drept încălcate (vol. II, f.d. 69).

Analizând ordonanța prin prisma normelor de procedură penală și a jurisprudenței CtEDO, completul de judecată reliefează că prima instanță nu s-a pronunțat dacă actul adoptat de către acuzare corespunde rigorilor art. 113 Cod penal (*determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală*), în sensul că în ordonanța de modificare a învinuirii din 08 iulie 2021 nu se cuprinde descrierea dispoziției normei de drept încălcate, făcându-se referire doar la norma penală prezumată ca fiind încălcată.

La fel, prima instanță nu s-a expus asupra faptului dacă învinuirea adusă corespunde cerințelor de a fi clară și precisă, or în ultima nu se cuprinde informația cu privire la data săvârșirii infracțiunii, circumstanță obligatorie la calificarea oficială coroborată cu acțiunea legii penale în timp (art. 8 și 113 Cod penal).

Tot aici se reține că acuzarea nu a indicat redacția Legii penale din care face parte norma prezumată a fi încălcată, or art. 244 a fost modificat prin Legea nr. 207 din 29 iulie 2016 și, ulterior, prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018 și în cazul în care se aplică ultima redacție a legii, urmează a se face referire la principiul retroactivității legii penale în timp (art. 10 Cod penal).

Totodată, prima instanță nu a dat apreciere acordului de transmitere benevolă în posesiune a bunurilor ipotecate pentru a fi vândute (vol. I, f.d. 100-101), denunțului (vol. I, f.d. 3-4) și procesul-verbal de consemnare a opiniei (vol. II, f.d. 63-66) prin prisma art. 103 alin. (1) pct. 1) Cod fiscal potrivit căruia *se scutește de TVA, fără drept de deducere, tranzacția de înstrăinare a pământului*.

La acest capitol se menționează că potrivit acordului de transmitere benevolă în posesiune a bunurilor ipotecate pentru a fi vândute, SRL „Con-Socnei” a transmis *două bunuri imobile, cu două numere cadastrale diferite* (teren și construcție comercială) și valoarea de ipotecă a acestora constituie 1 016 000 lei

(vol. I, f.d. 100-101) și anume acestea, în conformitate cu contractul de vânzare-cumpărare, au fost înstrăinate la prețul de 1 000 000 lei (vol. I, f.d. 118-119).

Potrivit denunțului (vol. I, f.d. 3-4) și procesului-verbal de consemnare a opiniei (vol. II, f.d. 63-66) Serviciul Fiscal de Stat sesizează și opinează despre încălcarea obligațiilor prevăzute de art. 95 alin. (1), art. 97 alin. (5), art. 101 alin. (1) și art. 108 alin. (1) Cod fiscal, exteriorizate prin *ne reflectarea în evidența contabilă și ne declararea operației de înstrăinare doar a bunului imobil ipotecat la BC „Moldinconbank” SA (cod cadastral xxxxx, adică terenul)*, inclusiv TVA în sumă totală de 418 729 lei (TVA în mărime de 166 667 lei, calculată din suma de 1 000 000 lei și TVA în mărime de 252 062 lei, calculată din diferența între prețul realizării și valoarea contabilă a clădirii). Concretizându-se că, reieșind din faptul că 3023 lei au fost achitați, suma totală a prejudiciu cauzat prin ne achitarea TVA constituie 415 726 lei.

În continuare, completul reține și că prima instanță nu a verificat dacă calculul făcut de Serviciul Fiscal de Stat și acuzare în ordonanța de punere sub învinuire este corect sau denaturat, de vreme ce $418\ 729 - 3023 = 415\ 706$ lei și nu 415 726 lei.

În aceeași ordine de idee a acționat și instanța de apel, care fiind sesizată de către inculpat despre greșita soluționare a laturii penale, și investită cu efectul devolutiv, nu a intervenit și nu a corectat erorile de drept arătate, însușind pe deplin o soluție neîntemeiată.

Mai mult, instanța de apel nu a verificat corectitudinea respectării prevederilor art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală de către prima instanță, care a completat din oficiu starea de drept, descriind și reținând dispoziția normei de drept încălcate, ce nu a fost reflectată în ordonanța de modificare a învinuirii din 08 iulie 2021 (vol. II, f.d. 69) cât și a indicat pe prezența unor acțiuni ce nu au fost incriminate lui Constantinov Valentin.

În acest context, completul de judecată menționează că dispoziția art. 244 alin. (1) Cod penal, atât în redacția Legii penale la momentul săvârșirii infracțiunii cât și la momentul incriminării și judecării cauzei în primă instanță și exercitare a căii de atac, apelul, descrie două acțiuni de săvârșire a infracțiunii de evaziune fiscală: 1) *includerea în documentele .... a unor date denaturate privind...* și 2) *tăinuirea unor obiecte impozabile....*

Din lecturarea rechizitoriului rezultă că lui Constantinov Valentin i se incriminează *evaziunea fiscală săvârșită prin tăinuirea unor obiecte impozabile...* (vol. I, f.d. 218).

Așa cum s-a arătat mai sus, ordonanța de modificare a învinuirii din 08 iulie 2021 (vol. II, f.d. 69) nu cuprinde descrierea dispoziției normei de drept încălcate, făcându-se referire doar la norma penală prezumată ca fiind încălcată.

În aceste circumstanțe, prima instanță, în lipsa descrierii dispoziției normei de drept încălcate, urma să se expună doar prin prisma stării de drept în limita învinuirii aduse.

Relevant este de specificat și că, hotărârea instanței de apel, potrivit art. 417 Cod de procedură penală, trebuie să cuprindă, printre altele, și temeiturile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

La caz, decizia instanței apel nu conține o motivare a respingerii argumentelor inculpatului că în actele de sesizare s-a indicat la diminuarea sumei de TVA în mărime de 252 062 lei, iar această acțiune nu poate fi reținută ca infracțiune, ci o încălcare a legislației fiscale.

Drept consecință, din conținutul hotărârii recurrate, se constată că prevederi legale ale art. 101, 414 și 417 Cod de procedură penală nu au fost respectate, și anume instanța de apel nu a examinat cauza sub toate aspectele și nu a dat răspuns la toate motivele esențiale invocate de apelanți, iar nepronunțarea asupra acestora reprezintă neexaminarea fondului apelurilor, instanța de apel fiind obligată să se pronunțe motivat, deoarece în viziunea apelanților, aceste motive ar putea răsturna soluția adoptată de prima instanță și afecta temeinicia acestei hotărâri.

Așadar, se atestă o motivare insuficientă a soluției adoptate de instanța de apel asupra chestiunilor ce țin de justa soluționare a cauzei și consideră relevant de a puncta că, o hotărâre motivată, în sensul legislației naționale pertinente, precum și a jurisprudenței CtEDO, trebuie să conțină motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței la adoptarea soluției, precum și cele pentru care s-au înlăturat cererile părților în raport cu analiza probatoriului administrat în cauză.

Or, potrivit jurisprudenței constante a CtEDO, dispozițiile art. 6 § 1 CoEDO impun instanțelor naționale să-și motiveze deciziile, urmând să fie examinate în mod real problemele esențiale care au fost supuse spre judecată instanței. În continuarea aceluiași gând, CtEDO a consemnat în repetate rânduri că, la judecarea cauzei de către instanța de apel și la adoptarea deciziei, aceasta nu se poate limita la preluarea totală sau parțială a motivării formulate de instanța de fond, ci trebuie să analizeze din nou cauza, în fapt și în drept, și să răspundă argumentat la criticile și mijloacele de apărare invocate de părți (*hotărârea Fomin versus R. Moldova*).

Cât privește recursul părții civile, completul de judecată menționează că titularul nu a făcut referire la nici o eroare de drept din cele enunțate, solicitând casarea hotărârilor doar în latura civilă.

Cu toate acestea, ținând cont de faptul că procedura de examinare în apel a cauzei penale în privința lui Constantinov Valentin a fost declanșată, inclusiv și la cererea de apel a părții civile, completul de judecată dispune și admiterea recursului reprezentantului părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Radu Gheorghe, pentru a acorda instanței de apel posibilitatea examinării multiaspectuală a cauzei penale și a da răspuns, inclusiv la argumentele părții civile asupra greșitei soluționări a acțiunii civile, în partea respingerii pretențiilor în mărime de 811 131, 86 lei. Or, considerentele unei hotărâri, reprezintă explicitarea soluției din dispozitiv și intră deopotrivă în autoritate de lucru judecat, raportat la părțile din dosar și obiectul cauzei.

În lumina erorilor descrise mai sus, completul de judecată conchide că, se impune soluția de admiterea a recursurilor, casarea totală a hotărârii atacate, cu dispunerea rejudecării de către instanța de apel, or cauza penală ce-l vizează pe Constantinov Valentin nu a fost examinată în mod corespunzător de instanța de apel, ca o chestiune de proces echitabil, iar erorile judiciare statuate nu pot fi înlăturate în instanța de recurs.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele

acesteia și să emită o soluție clară, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, precum și de practica relevantă a CtEDO, și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8.1. Instanța de recurs dispune rejudecarea cauzei în Curtea de Apel Cahul pe motiv că în cadrul Curții de Apel Comrat activează doar patru judecători, doi dintre care sunt incompatibili de a judeca prezenta cauza penală în ordine de apel.

Prin urmare, la moment în cadrul Curții de Apel Comrat este imposibil de format un complet de judecată pentru judecarea cauzei penale nominalizate în ordine de apel și reieșind din circumstanțele stabilite, completul de judecată ajunge la concluzia că, cauza penală urmează a fi expediată, pentru judecare în ordine de apel, la Curtea de Apel Cahul.

9. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală (*modificat prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023*), completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Admite recursurile declarate de către inculpatul Constantinov Valentin și reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Radu Gheorghe, casează total decizia Colegiului Judiciar al Curții de Apel Comrat din 21 februarie 2022 în cauza penală privindu-l pe **Constantinov Valentin XXXXXX** și dispune rejudecarea cauzei în Curtea de Apel Cahul.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Președinte

Țurcan Anatolie

Judecători

Talpă Boris

Daguța Sergiu

Eremciuc Ghenadie

Malanciuc Ion